

Statistisk ukehefte

S T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R D

Nr. 12 - 5. årgang

Oslø, 19. mars 1964

INN H O L D

Konjunkturteudensene i mars 1964

Konsumprisindeksen pr. 15. februar 1964

Utenriksregnskap for januar 1964. Foreløpige tall

Emisjoner av ihendehaverobligasjoner i februar 1964

Lønnsstatistikk for losse- og lastearbeidere i 4. kvartal 1963

Vei-trafikkulykker med personskaðe i februar 1964

Forbrytelser etterforsket av politiet i 1963

Bekruttenees høyde i 1963

Konjunkturtendensene i mars 1964

(Forrige oversikt ble gitt i SU nr. 8, 1964)

Som tillegg til denne månedsrapport følger for en utvalgt gruppe land en oversikt over økonomisk-politiske bremsetiltak som er gjennomført i løpet av 1963 og i de første måneder av 1964.

Den konjunkturrelle utvikling i Vest-Europa og Sambandsstatene var i siste del av 1963 preget av oppgang. De realøkonomiske forhold skulle ligge til rette for minst like sterk vekst i 1964. I Sambandsstatene vil forslaget om skattelettelser, som nå er vedtatt, sikre fortsatt betydelig vekst i 1964, kanskje også i 1965. Dette vil indirekte få betydning også for Vest-Europa, hvor det i tillegg nå synes som om investeringsaktiviteten tar seg opp igjen.

I Vest-Europa - men ikke i Sambandsstatene - har oppgangen vært fulgt av en markert prisstigning og andre tegn på press. Flere land har i det senere lagt politikken om i mer kontraktiv retning. En oversikt over bremsetiltak som er gjennomført, sammen med en skisse av bakgrunnen for dem, er gitt som tillegg til denne månedsrapport. Oversikten - som også inneholder hovedtrekkene i de nye skattereduksjonene i Sambandsstatene - vil vise at arten av de virkemidler som er tatt i bruk, varierer ikke så lite fra land til land. Det er en følge både av at de økonomiske problemer ikke er de samme over alt og av ulikheten i landenes tradisjonelle økonomisk-politiske innstilling.

Motkonjunkturpolitikken i Frankrike og Nederland viser mange likhetspunkter. I begge land er presstendensene relativt kraftige, og begge land har tradisjonelt til disposisjon et relativt vidt spektrum av virkemidler. Motsetningen er Sveits, som har færre virkemidler til rådighet enn vanlig i Vest-Europa ellers, men som likevel nå energisk forsøker å bremse. I det italienske stabiliseringsprogram skinner så vel langsiktige utviklingssynspunkter som politiske hensyn igjennom. I Storbritannia og Vest-Tyskland er presstendensene mindre framtrødende, og det har foreløpig ikke vært behov for strenge forholdsregler. Men også i disse land ser det ut til at myndighetene nå følger utviklingen med tanke på å gripe inn.

Generelle kredittpolitiske virkemidler - som rammer økonomien på bred front - inntar fremdeles en stor plass i den økonomiske politikk i Vest-Europa. Diskontoen er i de siste måneder satt opp i Storbritannia, Frankrike, Nederland og Sverige. Frankrike og Nederland og dessuten Italia har i tillegg innført

"tak" på bankenes utlånsøking. De samme tre land har skjerpet reglene for avbetalingshandelen, som er et mer selektivt tiltak for direkte å ramme forbruksvareetterspørselen.

På det finanspolitiske område tar flere land sikte på bedre balanse i statsbudsjettet. Frankrike og Nederland går inn for konjunkturpolitisk bestemte tidsforskyvninger av de offentlige investeringer, og dette inngår også i et spesielt lovforslag om offentlig motkonjunkturpolitikk som er under drøfting i Vest-Tyskland. Forhøyelse av forbruksavgifter har vært satt i verk i Nederland og Italia, og det er neppe usamsynlig at Storbritannia snart følger etter. Tilstramming av reglene om bedrifters adgang til skattefrie avsetninger har funnet sted i Nederland, mens Sambandsstatene (hvor konjunktursituasjonen er en annen) har gått den motsatte vei.

På det prispolitiske område har Frankrike og Nederland gått til direkte prisregulering for en rekke varer, mens Storbritannia og Nederland har søkt å stimulere detaljistenes priskonkurransen ved begrensning eller opphevelse av industriens og leverandørers adgang til å fastsette detaljpriser. Frankrike har søkt å påvirke prisutviklingen ved tollreduksjoner på spesielle varer, Nederland ved opphevelse av visse importrestriksjoner.

Tiltak med sikte på å redusere presstendensene ved å øke tilgangen på arbeidskraft er satt i verk i Nederland og Italia.

Trass i at lønnsutviklingen for de fleste land er et grunnleggende problem, er det av de land som er omtalt i tillegget bare Storbritannia - og muligens i den aller siste tid Frankrike - som har beskjeftiget seg med mulighetene for nye former for samordnede inntektsoppgjør. Ingen konkrete resultater er imidlertid oppnådd hittil.

I Norge tyder alle opplysninger på at den sterke økonomiske vekst fortsetter. Industriproduksjonen har i de siste måneder ligget betydelig over nivået ett år tidligere. Sysselsettingen i industrien syntes å vise tendens til konjunkturrell stigning. Den innenlandske etterspørsel holder seg høy, men det er likevel etterspørselen fra utlandet som er den sterkeste drivkraft bak produksjonsøkingen. For de fleste viktige norske eksportvarer synes markedsforholdene å være i stadig bedring. Det er i det siste særlig avsetningsforholdene for aluminium, visse stålprodukter og ferrolegeringer som har blitt lettere, og for enkelte av disse produkter har den økte etterspørsel slått ut i noe bedre priser. Økende innenlandsk etterspørsel og høyere aktivitet i eksportindustrien gir seg nå utslag i stigende vareimport. På bakgrunn av konjunktursituasjonen og særlig lagerutviklingen må en regne med en noe sterkere vekst i vareimporten - kanskje med unntak for maskiner - i 1964 enn i 1963.

Industriproduksjonen har også i de siste måneder vist høye tall. Produksjonsindeksen for januar 1964 lå 8 prosent over nivået i januar 1963, og for tremånedersperioden november-januar under ett lå den vel 7 prosent høyere enn ett år tidligere. Dette var en litt sterkere vekst enn i 3. kvartal 1963 og atskillig sterkere enn i 1. og 2. kvartal. Tallene må imidlertid ses på bakgrunn av at industriproduksjonen i 1. kvartal 1963 var svak. I januar viste indekstallene for produksjonen etter anvendelse (sammenliknet med januar i fjor) en stigning på 13 prosent for eksportvareproduksjonen, 4 prosent for konsumvareproduksjonen og 9 prosent for investeringsvareproduksjonen. For tremånedersperioden november-januar under ett var de tilsvarende vekstrater henholdsvis 9, 5 og 6 prosent. Den elektrotekniske industri, maskinindustrien, den primære jern- og metallindustri, treforedlingsindustrien, treindustrien og tekstilindustrien hadde særlig sterk produksjonsframgang i perioden november-januar, mens produksjonen i næringsmiddelindustrien, grafisk industri og gummivareindustrien stagnerte eller gikk ned. Januar-tallene isolert viste stort sett samme tendenser.

Situasjonen på arbeidsmarkedet endret seg ikke vesentlig fra siste kvartal i fjor til januar-februar i år når en ser bort fra vanlige sesongvariasjoner, men vitner fortsatt om høy aktivitet. Ved utgangen av januar var det ca. 20 800 flere sysselsatte enn ett år tidligere, vesentlig som følge av de eksepsjonelle værforhold i januar i fjor, da sysselsettingen lå om lag 7 000 lavere enn i januar 1962. Det unormale januar-været i fjor slo særlig sterkt ut i tallene for byggevirkksomheten som viste en øking i sysselsettingen på nær 6 prosent fra januar 1963 til januar 1964. Endringstallene over året viste ellers, som vanlig, oppgang for de tjenesteytende næringer (+ 2,4 prosent), særlig for undervisning og helsestell. I industrien økte sysselsettingen fortsatt bare moderat (+ 1,1 prosent), men dette var likevel den sterkeste stigning for en tolv månedersperiode siden juli 1962. Tallet på arbeidsledige var 31 800 ved utgangen av januar og 25 700 ved utgangen av februar. Mens ledighetstallene i juli-august i fjor lå noe høyere og i oktober og november på samme nivå som året før, ble det i desember registrert en liten nedgang, og denne nedgangen fortsatte i januar og februar 1964 da tallet på arbeidsledige var betydelig lavere enn ett år tidligere (henholdsvis - 6 800 og - 7 300).

Tallene for detaljomsetningen kan tyde på at konsumetterspørselen er stigende. I januar 1964 lå detaljomsetningsindeksen vel 8 prosent høyere enn ett år tidligere i verdi og om lag 5 prosent høyere i volum, og for perioden november-januar under ett 4-5 prosent høyere. (I 3. kvartal 1963 var vekstraten 4,5 prosent og i 1. og 2. kvartal henholdsvis 1,5 og 3,5 prosent.) Det var særlig gruppene "Radio og elektrisk utstyr" (herunder TV) og "Biler og rekvisita" som viste sterk stigning i november-januar. Som følge av det langt mildere

vinterværet i år enn i fjor gikk omsetningsverdien for fast og flytende brensel betydelig ned. Hvis brensel holdes utenfor beregningen, viser totalindeksen for detaljomsetningsverdien i januar en stigning på hele 10 prosent i forhold til januar i fjor.

Det foreligger i de første måneder av 1964 bare få og usikre investeringsindikatorer i tillegg til dem som ble omtalt i forrige månedsrapport. Som nevnt lå produksjonsindeksen for investeringsvarer 9 prosent høyere i januar i år enn ett år tidligere, mens vekstraten for perioden november-januar under ett var 6 prosent. Maskinimporten økte i november-januar under ett atskillig sterkere (+ 11 prosent) enn i foregående tremånedersperiode. Januar-tallet var hele 23 prosent høyere enn i fjor.

Lagerindeksen pr. utgangen av 4. kvartal 1963, som nå foreligger, bekrefter de foreløpige oppgaver fra nasjonalregnskapet om at lagerholdet i fjor gikk ned. Ifølge lagerindeksen gikk de samlede lager i industri og engroshandel i løpet av 1963 ned med om lag 1 prosent. Når en ser bort fra sesongbevegelser, var det særlig i annet halvår at lagernedgangen fant sted, og den var særlig utpreget for industriens lager av råstoffer (- 6 prosent i løpet av året). Industriens råvarelager var ved årsskiftet ikke mye høyere enn seks år tidligere, trass i at produksjonen i mellomtiden har steget sterkt; av denne grunn må en være forberedt på at råvareimporten vil vise høyere tall i månedene framover. For importvarer under ett registrerte lagerindeksen en nedgang (- 3 prosent) i løpet av 1963. - Lageroppbyggingen av egne produkter i industrien var mindre utpreget ved årsskiftet enn tidligere i 1963. Ved utgangen av desember var volumet av disse lagrene vel 1 prosent større enn ett år tidligere, mot 6 prosent større ved utgangen av september. - Engrosbedriftenes lager ved årsskiftet gav inntrykk av å være omtrent normale.

I byggevirksomheten var det en svak nedgang (- 0,8 prosent) i sysselsettingen fra 4. kvartal 1962 til 4. kvartal 1963. Under påvirkning av værforholdene økte imidlertid sysselsettingen med 6 prosent i januar, sammenliknet med januar i fjor. Sysselsettingen i anleggsvirksomheten endret seg ikke vesentlig. Samlet byggeareal under arbeid var 3-4 prosent lavere i siste kvartal i fjor enn i tilsvarende periode i 1962. Nedgangen falt hovedsakelig på boligbygg. Januar-tallet lå om lag 2 prosent under fjorårsnivået. Arealet av bygg satt i arbeid lå i 4. kvartal 1963 vel 2 prosent høyere enn ett år tidligere. Oppgangen falt i første rekke på industribygg og skolebygg; for leiligheter ble det registrert en betydelig nedgang. I januar var arealet av bygg satt i arbeid hele 23 prosent høyere enn ett år tidligere. Særlig viste måneden betydelig høyere tall for igangsetting og registrering av boliger; det er mulig dette betyr at boligbyggingen nå tar seg opp igjen.

Siden 2. kvartal 1963 har vareeksporten vist sterkt stigende tendens. I tremånedersperioden desember-februar under ett var verdien av vareeksporten uten skip hele 18-19 prosent høyere enn i samme tremånedersperiode ett år tidligere. I februar alene var vekstraten etter foreløpige oppgaver hele 24 prosent. Her som for industriproduksjonen gjelder imidlertid at sammenlikningen skjer med måneder som antakelig var relativt svake, og en kan neppe regne med at de kommende måneder vil vise like høye tall. Spesielt for februar gjelder dessuten at særlige forhold drev tallet opp; således hadde måneden i år en arbeidsdag mer enn i fjor, og det ble i løpet av måneden levert fire motortorpedobåter til Sambandsstatene. Detaljerte oppgaver over eksportens sammensetning i perioden november-januar viser at eksportveksten var sterkest for fisk og fiskevarer, jern og stål, aluminium og gjødningsstoffer. For januar alene var disse tendenser i hovedtrekkene de samme; stigningen i eksportverdi utgjorde for jern og stål og andre metaller henholdsvis 35 og 23 prosent, for fisk og fiskevarer 46 prosent og for kjemikalier 28 prosent.

Også vareimporten har økt atskillig sterkere i vintermånedene enn i høst-månedene, men likevel svakere enn eksporten. I tremånedersperioden desember-februar under ett lå verdien av vareimporten uten skip hele 16 prosent høyere enn ett år tidligere, mot en vekstrate på 4-5 prosent i foregående tremånedersperiode. Også for vareimporten var stigningstakten særlig høy i februar (+ 23 prosent). Detaljerte oppgaver over importens sammensetning i november-januar viser at importøkningen var særlig sterk for matvarer, kjemikalier, transportmidler (ekskl. skip) og klær og skotøy. For matvareimporten er det fremdeles prisstigningen for sukker som slår sterkt ut. Importen av ubearbeidde varer, som hadde gått ned gjennom storparten av 1963, lå i november-januar 3 prosent høyere enn ett år tidligere.

Foreløpige tall for utenriksregnskapet i årets første måned viser et samlet driftsunderskott på 175 mill. kr. mot 320 mill. kr. samme måned i fjor. Nedgangen i underskottet skyldes i første rekke høyere netto fraktinntekter fra skip i utenriks fart, men lavere skipsimport har også bidratt betydelig. Det rene vareimportoverskottet, når skip holdes utenfor, var både i januar og februar noe høyere enn i de tilsvarende måneder i fjor. Netto valutabeholdningene gikk i januar ned med 39 mill. kr.

TILLEGG: Oversikt over konjunkturpolitikken i utvalgte land

I S t o r b r i t a n n i a var situasjonen i begynnelsen av 1964 fortsatt preget av sterk økonomisk ekspansjon, men myndighetene føler at lønns- og prisstabiliteten nå er truet og dermed - på lengre sikt - også utenriks-økonomien og den økonomiske vekst. Importoverskottet har i det siste økt raskt, og var i januar rekordstort, etter sesongjusterte oppgaver om lag 75 prosent større enn i foregående måned og tre ganger større enn i januar 1963. Utviklingen skyldes særlig stigning i importen, men i noen grad også at veksten i eksporten har avtatt sterkt. Den pågående prisstigning kan skape ytterligere vansker for eksporten. Storbritannia har nå store valutareserver og kredittmuligheter, men av hensyn til pundets stilling vil disse i praksis bare kunne nyttes i begrenset utstrekning. Den vanlige oppfatning i Storbritannia er derfor nå at moderate, korrektive forholdsregler må tas på et tidlig tidspunkt, dersom det ikke senere skal bli nødvendig med tiltak som kan komme til å svekke ekspansjonen alvorlig.

Dette er bakgrunnen for at diskontoen den 27. februar ble satt opp en hel prosentenheter (fra 4 til 5 prosent). Virkningene vil særlig vise seg på det utenriksøkonomiske område - i første rekke på omfanget og retningen av kortsiktige kapitaltransaksjoner. Renteforhøyelsen kan også tenkes å ville bremse lagerimporten, men med det behov for gjenoppbygging av lagrene som foreligger i den nåværende konjunkturfase, er det tvilsomt om denne virkning vil bli stor.

Fra britisk regjeringshold er det blitt uttalt at myndighetenes viktigste oppgave i 1964 er å oppnå en jevn overgang fra den nåværende vekstrate på 6 prosent pr. år - som bare kan holdes så lenge det er en viss unyttet kapasitetsmargin i økonomien - til en vekstrate på 4 prosent, som er det høyeste veksttempo engelske økonomer regner med kan holdes når ressursene nyttes fullt ut. For å kunne gjennomføre denne oppgaven, trengs det åpenbart restriktive tiltak i tillegg til diskontoforhøyelsen. Den oppgave de britiske myndigheter står overfor kan for øvrig også ses under en annen synsvinkel, nemlig som den oppgave å øke den langsiktige veksttakten i den britiske økonomi. På lengre sikt kan en slik oppgave løses ved investeringer som tar sikte på å øke produksjonskapasiteten, på kort sikt ved en mer rasjonell utnytting av de produktive ressurser som allerede er til stede, f.eks. ved å øke arbeidskraftens mobilitet. Meget tyder på at ytterligere tiltak på dette område er under overveielse. Tidligere ekspansjonsperioder i etterkrigstiden har måttet avbrytes fordi det har dannet seg "flaskehals" på arbeidsmarkedet; også i den nåværende ekspansjonsperiode har det - i det aller siste - vist seg knapphetstendenser for visse kategorier faglært arbeidskraft.

Når de britiske myndigheter foreløpig ikke har supplert diskontoforhøyelsen med andre tiltak på det kreditt- eller finanspolitiske område, henger dette trolig sammen med at statsbudsjettet skal fremlegges allerede 14. april. Budsjettets utgiftsside er allerede klar: Den viser en øking på 7 prosent, som er den minste stigning siden budsjettåret 1961-62. I april vil det vise seg i hvilken grad den britiske regjering er beredt til å bruke skattleggingen som middel til å dempe det innenlandske etterspørselspresset. På bakgrunn av den alminnelige økonomiske situasjon ville det ikke overraske om myndighetene fant det nødvendig å gå til en betydelig øking av de indirekte skatter - særlig de som i første rekke rammer forbruket.

Betydningsfulle mottiltak er også satt i verk på det pris- og lønnspolitiske område. Med sikte på å øke priskonkurransen i detaljhandelen ble et lovforslag om å avskaffe produsenters og leverandørers adgang til å fastsette detaljpriser framlagt av regjeringen den 25. februar. Lønns- og prissituasjonen har også blitt behandlet av Den nasjonale inntektskommisjon, men hittil uten konkrete resultater, bl.a. fordi manglende deltakelse fra fagforeningene begrenser dette organs effektivitet. Også Det nasjonale utviklingsråd har drøftet pris- og lønnsutviklingen, fordi denne vil kunne påvirke Storbritannias vekstmuligheter på litt lengre sikt. Under disse drøftinger har det bl.a. vært på tale å opprette et nytt organ som skulle ha til oppgave å undersøke berettigelsen av individuelle prisforhøyelser - på noenlunde tilsvarende måte som Den nasjonale inntektskommisjon nå får de enkelte lønnsavtaler til uttalelse. Heller ikke disse drøftinger har hittil brakt konkrete resultater.

Den økonomiske ekspansjon i V e s t - T y s k l a n d har i de siste måneder vært noe sterkere enn i gjennomsnitt for 1963. Næringslivet venter en betydelig øking i den økonomiske aktivitet i løpet av første halvår i år, særlig som følge av sterk oppgang i utenlandsetterspørselen. Den innenlandske investeringsetterspørsel synes å være økende. Trass i en moderat utvikling av priser og lønninger - levekostnadsindeksen lå i januar bare $2\frac{1}{2}$ prosent høyere enn ett år tidligere - og en betydelig unyttet produksjonskapasitet, har de vest-tyske myndigheter gitt uttrykk for sterk bekymring for en inflasjonsartet utvikling i månedene framover. Det er i første rekke det sterkt stigende overskott på driftsbalansen overfor utlandet som er bakgrunnen for bekymringene, et overskott som igjen henger sammen med bedret vest-tysk konkurranseposisjon som følge av pris- og kostnadsstigningen i visse andre land, særlig Frankrike og Italia. De økende eksportinntekter har etterhånden skapt en ganske betydelig likviditetsstigning, som imidlertid hittil ikke har materialisert seg i en tilsvarende etterspørselsøking.

De vest-tyske myndigheter har ennå ikke satt i verk spesielle tiltak med sikte på å begrense den innenlandske etterspørsel, utover de som var i kraft ved årsskiftet. Ekspansjonen er fremdeles moderat, og produksjonskapasiteten er, som nevnt, på langt nær fullt utnyttet. Dessuten vil lønnsnivået trolig holde seg noenlunde stabilt gjennom det meste av 1964, idet de fleste viktige lønnsavtaler først løper ut til høsten. Riksbanken har imidlertid nylig gitt uttrykk for at mulighetene for importstimulerende tiltak bør undersøkes nærmere og har ellers uttrykkelig presisert at restriktive tiltak som tidligere er satt i verk på det finans- eller kredittpolitiske område, verken må oppheves eller modereres i den nåværende økonomiske situasjon.

For øvrig overveier den vest-tyske regjering et lovforslag som generelt vil gi myndighetene større muligheter til å føre en effektiv motkonjunkturpolitikk, både direkte via statsbudsjettet og ved indirekte påvirkning av de private bedrifters investeringer (trolig ved regler om opplegg og frigjøring av skattefrie investeringsfonds). Spesiell oppmerksomhet blir imidlertid viet de offentlige investeringer; lovforslaget tar her sikte på å oppnå at disse i større utstrekning enn nå blir underordnet konjunkturpolitiske hensyn såvel i tid som i sammensetning.

I F r a n k r i k e har de tendenser til svakere produksjonsvekst og en mer moderat prisutvikling som kom til syne utover høsten i fjor blitt mer framtrædende etter hvert. En rundspørring foretatt av det offisielle statistikk-institutt tyder gjennomgående på en nedgang i ekspansjonstakten i januar. Avslapningstendensene synes ikke lenger å være begrenset bare til investeringsvareindustrien, men kommer nå også til syne i andre sektorer, særlig i bilindustrien og i papirindustrien. Ordretilgangen har, særlig for kapitalvarer, gått en del ned i løpet av de siste måneder. Også tilgangen på eksportordrer har falt noe av. Næringslivets forventninger m.h.t. produksjonsutviklingen var ved årsskiftet atskillig mindre optimistisk enn tidligere i 1963, og et langt mindre antall bedrifter forutså prisforhøyelser i de kommende månedene enn noen gang tidligere i løpet av de siste tre år. Lønnsøkingen er fortsatt sterk, men stigningstakten har etter hvert avtatt litt. Som følge av det stadig økende kjøpekraftsoverskottet fortsetter importen å stige atskillig hurtigere enn eksporten.

De franske myndigheter forsøkte i løpet av 1963 gjennom en rekke tiltak å skaffe seg større kontroll over den inflasjonsartede utvikling som pågikk. I februar ble det satt en absolutt grense for bankenes største tillatte kreditt-ekspansjon. Samtidig ble likviditetskravet til bankene strammet inn. I april ble det innført pris- og avansestopp for 80 industrielle konsumvarer, og prisreduksjoner ble påbudt for en rekke andre forbruksvarer. I mai ble likviditetskravet til bankene strammet ytterligere til. I september vedtok den franske

regjering en samlet stabiliseringsplan, som tok sikte på å påvirke pris- og importutviklingen gjennom en rekke tiltak på det finans-, kreditt- og prispolitiske område. Ved finanspolitiske tiltak tok regjeringen, hovedsakelig gjennom en radikal nedskjæring av de offentlige utgifter, sikte på å redusere underskottet på statsbudsjettet fra 7 milliarder frcs. i 1963 til 4,7 milliarder frcs. i 1964. I planen inngår også at tidspunktet for offentlige investeringer skal velges mer ut fra konjunkturpolitiske synspunkter, samt en skatt på verdistigning av byggetomter. På det kredittpolitiske område satte myndighetene snevrere grenser for kreditt ekspansjonen, og den maksimale avbetalingsperiode for biler, radioer og TV-sett ble redusert. Det ble lagt ut nye statslån, og visse sparestimulerende tiltak ble satt i verk. I november ble diskontoen hevet fra 3,5 til 4 prosent. Av viktige prispolitiske tiltak innenfor rammen av stabiliseringsplanen kan nevnes innføring av prisstopp for alle industriprodukter fra og med september 1963; videre reduksjon av tollsatsene for en rekke viktige industrielle forbruksvarer som nylig hadde steget i pris, og utsettelse av planlagte husleieforhøyelser for eldre boliger.

Da etterspørselspresset fremdeles er meget sterkt, har de franske myndigheter forlenget gyldighetsperioden for kredittrestriksjonene, som etter den opprinnelige plan foreløpig skulle være effektive ut februar 1964; bankenes utlånsøking skal inntil 30. september 1964 ikke overstige en årlig rate av 10 prosent. (I 1963 økte utlånene med 13,5 prosent og i 1962 med 18 prosent.) Det er forutsetningen at tiltakene ved utgangen av september skal vurderes på nytt.

For øvrig har den økonomiske utvikling ført til visse mindre modifikasjoner i de tiltak som ble truffet innenfor rammen av stabiliseringsplanen, spesielt med sikte på å lette restriksjonene i de sektorer der ekspansjonen har stagnert. Således er prisstoppen nylig opphevet for visse industriprodukter, og mulighetene for å oppta investeringslån i bygge- og anleggsvirksomheten er økt.

Selv om stabiliseringstiltakene åpenbart har påvirket prisutviklingen og ekspansjonstakten, synes ikke de fundamentale vanskeligheter i fransk økonomi å være løst. Prisstigningen er i stor grad redusert ved påbud om prisstopp, og dette kan ha økt det underliggende press. Lønnsøkingen fortsetter i høyt tempo; i 1963 økte timelønnsatsene i industrien med 2,4 prosent i første, 1,9 prosent i henholdsvis 2. og 3. og 1,8 prosent i 4. kvartal. Fortsetter denne utvikling, vil det bli stadig vanskeligere å holde prisene og importen under kontroll. Den primære årsaken til den sterke pris- og lønnsstigningen og importøkningen er de spesielle vansker som de franske myndigheter har med å få i stand samordnede lønnsoppgjør innenfor en realøkonomisk forsvarlig ramme. Inntektspolitikken - som trolig er stabiliseringsplanens svake punkt - ble imidlertid i februar tatt opp til bred drøfting av de franske myndigheter. Som i Storbritannia vil det

trolig bli vanskelig å vinne fagforeningenes tilslutning til et program som er begrenset til lønnsinntektene, men ikke befatter seg med andre former for fortjeneste.

I N e d e r l a n d er den offisielle bedømmelse nå at landet er utsatt for meget sterke presstendenser, som i første rekke har gitt seg utslag i en "lønnseksplasjon" etter at lønninger og priser i en rekke år har vært holdt under strengere kontroll enn i de fleste andre land. For 1964 ventes de samlede utbetalte lønninger å komme til å ligge minst 15 prosent høyere enn året før. Den inflasjonsartede utvikling i Nederland må i det vesentlige ses som "importert" fra andre CEE-land (Frankrike og Italia) via økte nederlandske eksportinntekter. Etter hvert som prisforskjellen mellom nederlandske varer på den ene side og franske og italienske varer på den annen side har utdypet seg, er Nederlands konkurranseevne blitt stadig sterkere, og dette har ført til økte eksportinntekter og kjøpekraftsoverskott og til at myndighetene nå må tillate en alminnelig oppjustering av det innenlandske pris- og kostnadsnivå. Kjøpekraftsøkingen antas i 1964 å ville føre til en importstigning på 11-12 prosent, mens det - fordi konkurranseevnen nå svekkes - ikke regnes med en eksportøkning på mer enn 6 prosent. Betalingsbalansen viste i 1963 underskott for første gang siden 1957 (500 mill.fl.), og dette antas å bli fordoblet i 1964.

Etter at den første runde med lønnsforhøyelser hadde funnet sted i oktober i fjor, satte de nederlandske myndigheter inn en serie med mottiltak.

På det kredittpolitiske område innførte Nasjonalbanken et "tak" på utlånsøkningen for forretnings- og landbruksbankene; fra september til årets utgang skulle nye utlån ikke overstige gjennomsnittlig utlånsøkning i første halvår med mer enn 4 prosent. Hvis "taket" ble overskredet, skulle bankene deponere det overskytende beløp i Nasjonalbanken. Disse innskott skulle da ikke være rentebærende. For de første fire måneder av 1964 skal "taket" være 5 prosent høyere enn gjennomsnittlig utlånsøkning i første halvår 1963. Med sikte på å oppnå en ytterligere tilstramning på kredittmarkedet ble diskontoen hevet fra 3,5 til 4 prosent den 6. januar 1964. De alminnelige kredittrestriksjoner er nå utvidet til også å omfatte opptak av personlige lån. Reglene for avbetalingshandelen er skjerpet.

På det finanspolitiske område besluttet Regjeringen i begynnelsen av oktober å utsette igangsettingen av offentlige investeringer for et beløp av 100 mill. fl. i seks måneder, dvs. inntil april 1964. En ny utsettelse i ytterligere et halvt år ble besluttet i februar i år. Samtidig ble planlagte skattereduksjoner utsatt. Et forslag om økte avgifter på sigaretter og bensin er vedtatt av parlamentet. Endelig har statsmyndighetene skaffet seg sterkere kontrollmuligheter når det gjelder kommunale investeringsutgifter: Alle investeringer må nå finansieres via kapitalmarkedet,

og Regjeringen kan om nødvendig forlange alle lånetransaksjoner sentralisert og legge "tak" på utlånsøkingen; som følge av dette vil også kommunene måtte utsette en rekke planlagte investeringer.

Mot slutten av 1963 ble det iverksatt eller fremmet forslag om en rekke tiltak med sikte på å øke tilgangen på arbeidskraft. Disse tiltak omfattet revisjon av reglene for skattlegging av overtidsarbeid, nye skritt mot realiseringen av likelønnsprinsippet, og en viss reduksjon av den militære tjenestetid.

På det prispolitiske område har Regjeringen bestemt at bare de lønnsforhøyelser som fant sted i oktober (5 prosent) skal være gyldig grunnlag for prisøking. Videre er det nå fastsatt maksimalpriser på en rekke varer, bl.a. innenlandsprodusert kull, murstein, møbler, meieriprodukter og brød. For å lette prispresset er visse restriksjoner på importen av kjøttvarer opphevet. Industriens adgang til skattefrie avskrivninger er redusert. Leverandørers adgang til "kollektiv" fastsettelse av detaljprisene er nylig avskaffet; leverandørene kan med andre ord ikke lenger inngå avtaler som innebærer et samarbeid om å tvinge uvillige detaljister til å holde de fastsatte priser. Endelig har Regjeringen nå fått adgang til å fastsette "pristak" for individuelle bedrifter; slik adgang hadde Regjeringen tidligere bare når det gjaldt hele bransjer under ett.

I Italia var situasjonen ved begynnelsen av 1964 - som gjennom hele 1963 - karakterisert ved en kontinuerlig og sterk produksjonsstigning, en hurtig øking i den innenlandske etterspørsel, en betydelig pris- og lønnsøking og et stort og økende underskott på betalingsbalansen. Trass i at Italia er det land i Vest-Europa som trolig har hatt den mest utpregede inflatoriske utvikling i det siste året, har en her ventet lengst med å treffe virkningsfulle og omfattende mottiltak. Allerede for et halvt år siden var det på tale å iverksette et stabiliseringsprogram. Dette skulle bl.a. omfatte en drastisk reduksjon av statsutgiftene, som skulle gjøres til gjenstand for en "omhyggelig prioritering", der bare utgiftsøkinger som var direkte produksjonsfremmende ville bli godtatt. Tidligere iverksatte kredittrestriksjoner - som forholdsvis effektivt har vært administrert av Riksbanken - skulle fortsatt være i kraft, dog uten å skade produksjonslivet. Vanskeligheter på det politiske plan gjorde at disse overveielser ikke førte til konkrete resultater. Først mot slutten av februar i år ble det satt i verk en serie konkrete tiltak som sett i sammenheng kanskje kan betegnes som et stabiliseringsprogram.

Programmet har tyngdepunktet på det finanspolitiske område. Bensinprisen er hevet med om lag 15 prosent, og en spesiell avgift - som varierer fra 7 til 15 prosent - er pålagt nye biler, luksusleiligheter og luksusbåter, fjernsyns- og

radioapparater m.m. Den såkalte kupongskatten, som ble innført i 1963 og har vært årsak til betydelig kapitalflukt, vil bli redusert fra 15 til 5 prosent; dvs. bankene vil nå bare trekke fra 5 i stedet for 15 prosent når aksjeeiernes rentekuponger blir klippet. Til gjengjeld vil det bli lagt en spesiell skatt (om lag 30 prosent) på inntekt av kapital.

På det kredittpolitiske område er betingelsene for avbetalingshandelen - som i det siste har hatt svære dimensjoner - strammet inn: Bortsett fra elektriske husholdningsartikler skal salg av avbetalingsvarer nå bare skje med 30 prosent kontant betaling og resten i avdrag over 12 måneder.

Endelig er den militære tjenestetid nedsatt fra 18 til 15 måneder for å lette presset på arbeidsmarkedet.

De økte statsinntekter skal til dels finansiere import av alminnelige forbruksvarer (kjøtt, smør, matolje, egg, fjærkre m.v.) som skal selges til forbrukerne til nedsatte priser. Hensikten er å påvirke leviekostnadene, men konsekvensen er at forbrukerne vil få større kjøpekraft disponibel til å etterspørre andre varer. Videre vil de økte statsinntektene bli brukt til investeringer i statens stålverk og sementfabrikker slik at man "på lengre sikt kan oppnå en reduksjon i importen". I den aktuelle situasjon vil dette bety økt etterspørsel etter investeringsvarer, og således neppe noen netto nedgang i etterspørselspresset.

Stabiliseringsprogrammet synes således å inneholde enkelte selvmotsigelser, og det kan reises tvil om hvor vidt dette programmet vil kunne stanse inflasjonen. Bakgrunnen er imidlertid forståelig. Italia har i større grad enn de fleste andre vest-europeiske land store underutviklede områder og store unyttede ressurser, såvel av arbeidskraft som av andre produksjonsfaktorer. Den italienske regjering har arbeidd med en lang rekke utbyggingsplaner, bl.a. en femårsplan som skal legges fram for parlamentet til sommeren og settes i verk ved årsskiftet. Det synes som om det i stabiliseringsprogrammet har skjedd en viss sammenblanding av hensynet til den mer langsiktige økonomiske utvikling og de spesielle krav som den aktuelle situasjon stiller. Dessuten bærer det italienske stabiliseringsprogram tydelig preg av de politiske vanskeligheter den nåværende regjering står overfor.

I S v e i t s blir den økonomiske situasjon på offisielt hold karakterisert som alarmerende. Det er særlig en betydelig utlånsøking og stigning i konsumprisene som volder bekymring. De viktigste årsaker til denne utvikling er å finne i en overekspansjon innenfor bygge- og anleggsvirksomheten (som slår ut i sterk stigning i byggeprisene, i stramt arbeidsmarked og sterkt lønnspress) og i høy kapitalimport (som øker likviditeten). Regjeringen gav i desember uttrykk

for at den hadde til hensikt å iverksette "kraftige tiltak med sikte på å bekjempe prisstigningen og overekspansjonen i økonomien". Det het videre at anti-inflasjonsprogrammet skulle konsentreres om tre hovedpunkter: En strammere kredittpolitikk, begrensning av byggevirksomheten, og begrensning av antall arbeidstillatelser for utlendinger. (På bakgrunn av den økonomiske situasjon som etter de sveitsiske myndigheters oppfatning nå foreligger, er det vanskelig uten nærmere informasjoner å forstå hensikten med sistnevnte tiltak som ledd i et motkonjunkturprogram.)

I januar la Regjeringen fram forslag til en rekke stabiliseringstiltak som skulle ha til formål å "reducere investeringsaktiviteten til et nivå som svarer til kapasiteten og den innenlandske sparing". På det kredittpolitiske område foreslås at Regjeringen gis adgang til å pålegge bankene å begrense den innenlandske utlånsøking til en nærmere bestemt andel av deres utlånsøking i årene 1960-62. Regjeringen skal videre kunne legge "tak" på utlån til kjøp av jord og på utlån til byggesektoren. Melding om utstedelse av obligasjoner og aksjer skal kunne gjøres tvungen, og slik utstedelse skal om nødvendig kunne begrenses.

Videre foreslås innført byggeregulering. I ett år framover skal bygging av kinoer, fornøyelsesetablissemeter, idrettsanlegg, administrasjonsbygninger, ferie- og weekendhus (som ikke ligger i fjellet) og større eneboliger forbys. Deretter skal det innføres et løyvesystem med bestemte kvoter i hver kanton. "Disse kvoter" - heter det - "skal fastsettes slik at etterspørselen vil svare til kapasiteten i bygningssektoren".

Når det gjelder kapitalimporten, skal bankene bl.a. kunne pålegges ikke å svare renter for utenlandske innskott mottatt senere enn 1. januar 1964, å gi oppsigelsesvarsel for slike innskott, og å innbetale motverdien av innskottene til Nasjonalbanken.

Den sveitsiske regjering besluttet den 21. februar å forlenge og å skjerpe de restriksjoner som gjelder for sysselsetting av utenlandsk arbeidskraft.

I S a m b a n d s s t a t e n e er den økonomiske situasjon en helt annen enn i Vest-Europa. Produksjonen er økende, men veksttakten er ikke særlig høy. Landet har betydelig arbeidsløshet, og industriens produksjonskapasitet er ikke tilfredsstillende utnyttet (utnyttingsgrad om lag 87 prosent i gjennomsnitt). Utsiktene for fortsatt ekspansjon i 1964 var ved årsskiftet usikre; mange regnet med at den moderate ekspansjon ville kunne gå over i stagnasjon - eller endog direkte nedgang - i annet halvår, dersom intet ble gjort for å stimulere etterspørselen.

Dette var bakgrunnen for forslagene om skattelettelse som nå med en rekke endringer er endelig vedtatt. De samlede skattereduksjoner - de langt

største i Sambandsstatenes historie - vil til sammen utgjøre $11\frac{1}{2}$ milliarder dollars, fordelt med 9,2 milliarder på personlige skattytere og 2,4 milliarder på selskaper. Personlige skattytere får om lag to tredjedeler av reduksjonen i år, resten i 1965. Små selskaper får hele reduksjonen i år, mens reduksjonen for større selskaper blir fordelt likt på de to årene.

For personlige skattytere, som blir forskottsbeskattet, vil trekkprosenten i begynnelsen av mars gå ned fra 18 til 14 prosent. For personlige skattytere inneholder den nye loven også en rekke bestemmelser av mer restriktiv karakter enn tidligere, bl.a. for beskatning av visse trygdeytelser.

Større selskaper, som skal betale sin første termin av 1964-skatten 15. april, vil da få sin første reduksjon. Skattesatsene for selskaper vil for de første 25 000 dollars i fortjeneste gå ned fra 30 til 22 prosent, og fra 52 til 50 prosent for overskytende fortjeneste. Fra 1. januar 1965 vil selskaper som tjener mer enn 25 000 dollars få skattesatsen ytterligere redusert til 48 prosent. Den nye skatteloven inneholder ellers lempeligere avskrivningsregler med sikte på spesielt å stimulere investeringsvirksomheten.

De amerikanske myndigheter venter at skattelettens økonomiske virkninger først vil slå ut med sin hovedtyngde i 1965. Forutsetningen for at skatteletten skal ha den ønskede virkning er at de frigjorte midler fører til større etterspørsel. På denne bakgrunn har Presidenten gått til det - etter vest-europeiske forhold - overraskende skritt å be skattebetalerne om å bruke opp så meget som mulig av inntektsøkningen. Det er liten grunn til å tvile på at denne oppfordring vil bli fulgt, og det er sannsynlig at oppgangen i Sambandsstatene nå vil fortsette i hvert fall i et par år framover, med betydelig produksjonsøking og bedre utnyttning av de produktive ressurser enn hittil som resultat. Med den nåværende relativt lave kapasitetsutnyttingsgrad og høye arbeidsledighet er det lite trolig at skatteletten i første omgang vil føre til noen utpregede presstendenser i økonomien.

Konsumprisindeksen pr. 15. februar 1964 (1959 = 100)

(Forrige månedsmelding ble offentliggjort i SU nr. 8, 1964)

Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. februar 1964 steg 0,7 poeng fra måneden før, fra 114,3 til 115,0.

Indekstallet for hovedgruppen matvarer steg 1,7 prosent. Av undergruppene steg indekstallet for kaffe og te 12,2 prosent og for margarin og annet fett 2,9 prosent. Indekstallet for kjøtt, kjøttvarer og flesk og for poteter, grønnsaker, frukt og bær steg 0,9 prosent.

Indekstallet for klær og skotøy var 111 mot 110 for måneden før.

Indekstall 1959 = 100

	Jan. 1963	Feb. 1963	Jan. 1964	Feb. 1964
Matvarer	111	112	115	117
Alkoholholdige drikkevarer	113	113	119	119
Tobakk	118	118	118	118
Bolig, lys og brensel	110	110	114	114
Klær og skotøy	107	108	110	111
Andre utgifter	111	111	115	115
<u>T o t a l</u>	<u>110,6</u>	<u>111,1</u>	<u>114,3</u>	<u>115,0</u>

Utenriksregnskap for januar 1964. Foreløpige tall. Mill. kr.

(Forrige melding ble offentliggjort i SU nr. 9, 1964)

	Januar	
	1963	1964
I. Driftsregnskap		
A. Varer og tjenester		
1. Eksport		
Varer fob. ¹⁾	592	679
Skip, nybygde	-	2
Skip, eldre	16	23
Nettovalutafrakter av skip i utenriksfart	230	345
Utenlandske turistenes utgifter i Norge	21	22
Andre tjenester	98	109
I alt	<u>957</u>	<u>1 180</u>
2. Import		
Varer cif. ¹⁾	861	975
Skip	297	239
Norske turistenes utgifter i utlandet	25	28
Andre tjenester	59	73
I alt	<u>1 242</u>	<u>1 315</u>
3. Eksportoverskott (underskott -) (1 - 2)	<u>- 285</u>	<u>- 135</u>
B. Renter og stønader		
1. Nettostønader fra utlandet	1	1
2. Nettorenter til utlandet	36	41
3. Rente- og stønadsoverskott (underskott -) (1 - 2)	<u>- 35</u>	<u>- 40</u>
C. Overskott (underskott -) på driftsregnskapet (A3 + B3)	<u>- 320</u>	<u>- 175</u>
II. Kapitalregnskap		
A. Inngang		
Offentlig forvaltnings lån	-	8
Rederienes lån	260	203
Forretningsbankenes lån for rederier (netto)	13	27
Forretningsbankenes andre lån (netto)	- 28	- 35
Andre lån	101	89
Endring i varekreditter (netto)
Annen kjent kapitalinngang (netto)	<u>- 33</u>	<u>- 16</u>
I alt	<u>313</u>	<u>276</u>
B. Utgang		
Avdrag på offentlig forvaltnings lån	25	15
Avdrag på rederienes lån	100	115
Endring i rederienes forskottsbetalinger ved skipsimport ..	- 42	42
Avdrag på andre lån	14	3
Lån (netto) ved skipseksport	<u>- 6</u>	<u>- 6</u>
I alt	<u>91</u>	<u>169</u>
C. Netto kapitalinngang (A - B)	222	107
D. Overskott (underskott -) på driftsregnskapet (I C)	- 320	- 175
E. Uforklart differanse	<u>- 36</u>	<u>29</u>
F. Oppgang (nedgang -) i nettovalutabeholdningen (C+D+E)	<u>- 134</u>	<u>- 39</u>

1) Omfatter også varer utenom handelsstatistikken.

Emisjoner av ihendehaverobligasjoner i februar 1964

(Forrige månedsmelding ble offentliggjort i SU nr. 8, 1964)

Statistisk Sentralbyrås kredittmarkedstatistikk viser at det i februar 1964 ble emittert¹⁾ ihendehaverobligasjoner for i alt 141,5 mill. kr., mot for 158,5 mill. kr. i samme måned i fjor.

Av de emitterte statsobligasjoner overtok Postsparebanken for 25,0 mill. kr. (5 % 1964), forsikringsselskaper for 17,0 mill. kr. (5 % 1964), forretningsbanker for 2,5 mill. kr. (5 % 1964) og sparebanker for 1,8 mill. kr. (4½ og 5 % 1964). Dessuten ble det solgt premieobligasjoner for 22,0 mill. kr. Kredittforeninger o.l. emitterte obligasjoner for 35,5 mill. kr., Kraftlaget Opplandskraft for 20,0 mill. kr. og A/S Bjølvefossen for 15,0 mill. kr.

Emitterte ihendehaverobligasjoner. Mill. kr.

Låntakere	1963		1964	
	Febr.	Jan.-febr.	Febr.	Jan.-febr.
Statskassen	77,2	242,3	68,3	199,9
Kommunekasser	-	-	2,7	2,7
Kredittforeninger o.l.	11,8	34,5	35,5	73,4
Herav realkredittforeninger ...	5,8	13,0	4,9	19,7
Statsforetak	35,0	45,0	-	-
Kommuneforetak	0,5	1,0	20,0	21,0
Andre	34,0	34,0	15,0	15,0
I alt	158,5	356,8	141,5	312,0

1) Første gangs salg av obligasjoner i norske kroner.

Lønnsstatistikk for losse- og lastearbeidere i 4. kvartal 1963

(Forrige melding ble offentliggjort i SU nr. 51, 1963)

Etter Statistisk Sentralbyrås lønnsstatistikk var den gjennomsnittlige timefortjeneste for losse- og lastearbeidere i 4. kvartal 1963 kr. 9,79. Av dette var 12 øre betaling for bevegelige helgedager. Regnet eksklusive helgedagsbetalingen var det en stigning i den gjennomsnittlige timefortjeneste på 21 øre fra 3. kvartal til 4. kvartal 1963. 21,5 prosent av alle timeverk ble utført på natt- og helgedagsarbeid i 4. kvartal 1963 mot 20,1 prosent i 3. kvartal 1963. Andelen av akkordarbeid i de to kvartaler var henholdsvis 67,9 og 65,1 prosent.

Fra 4. kvartal 1962 til 4. kvartal 1963 steg den gjennomsnittlige timefortjenesten (eksklusive helgedagsbetalingen) med 56 øre eller 6,1 prosent. I samme tidsrom steg timefortjenesten for akkordarbeid med 62 øre og for tidlønsarbeid med 36 øre.

Den gjennomsnittlige arbeidstid for de faste arbeidere ved felles- og stuerkontorene var 39,5 timer pr. uke i 4. kvartal 1963 og 39,7 timer pr. uke i 4. kvartal 1962.

Tabell 1. Timefortjeneste og arbeidde timer for losse- og lastearbeidere

	Ar- beidde timer i alt	Gj.sn. timefortjeneste			Gj.sn. time- fortj. i alt	Av dette bet. for bev.h.d.	Arb. timer på	
		vanlig tid- lønn ¹⁾	maskin- lossing ¹⁾	akkord- arbeid ¹⁾			akkord	natt- og helged.
	1000 t	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Pst.	Pst.
1962:								
Året	5 198	7,08	8,55	9,83	9,15	0,19	65,9	21,2
1. kvartal ...	1 317	6,89	8,79	9,59	8,91	0,14	66,5	19,7
2. kvartal ...	1 282	7,10	7,93	9,96	9,47	0,44	65,9	21,8
3. kvartal ...	1 272	7,04	8,29	9,89	8,98	0,06	64,3	20,8
4. kvartal ...	1 327	7,30	8,86	9,90	9,22	0,11	66,7	22,5
1963:								
Året	4 930	7,53	9,15	10,39	9,68	0,17	66,9	20,8
1. kvartal ...	1 191	7,29	8,31	10,11	9,41	0,14	67,9	20,0
2. kvartal ...	1 212	7,59	9,93	10,53	10,00	0,38	66,5	21,8
3. kvartal ...	1 220	7,54	9,12	10,40	9,52	0,06	65,1	20,1
4. kvartal ...	1 307	7,66	9,44	10,52	9,79	0,12	67,9	21,5
Østlandet	647	7,39	9,75	10,20	9,83	0,07	79,9	15,1
Sørlandet	53	9,43	8,47	14,47	14,37	0,22	93,6	18,9
Vestlandet ...	334	7,21	8,70	10,35	9,19	0,10	59,4	23,9
Trøndelag	140	6,84	7,99	10,55	10,19	0,29	81,5	16,8
Nord-Norge....	133	8,53	-	11,04	8,88	0,19	6,2	52,5

1) Eksklusive betaling for bevegelige helgedager og andre tillegg.

Tabell 2. Arbeidde timer fordelt på dag-, natt- og helgedagsarbeid for losse- og lastearbeidere i 4. kvartal 1963

	Arbeidde timer på vanlig tidlønn				Arbeidde timer på akkord			
	I alt	fordelt på			I alt	fordelt på		
Timer		dag- arbeid	natt- arbeid	helge- dags- arbeid		Timer	dag- arbeid	natt- arbeid
Alle bedrifter	401 240	67,2	22,8	10,0	886 877	83,7	12,4	3,9
Østlandet	115 885	75,2	20,0	4,8	516 521	87,3	10,9	1,8
Sørlandet	2 691	68,0	17,4	14,6	49 266	81,9	7,9	10,2
Vestlandet ...	134 056	75,2	17,5	7,3	198 534	76,7	17,0	6,3
Trøndelag	24 202	88,8	7,8	3,4	114 269	82,1	11,7	6,2
Nordland	72 420	46,5	37,0	16,5	5 009	48,8	32,8	18,4
Troms	36 809	44,2	30,1	25,7	1 633	44,5	44,8	10,7
Finnmark	15 177	55,9	31,0	13,1	1 645	90,5	7,6	1,9

Tabell 3. Gjennomsnittlig timefortjeneste og arbeidde timer ved felles- og stuerkontorene i 4. kvartal 1963. Arbeidstid pr. uke for faste arbeidere

	Ar- beidde timer i alt	Gj.sn. ar- beidde ti- mer pr. uke for faste arbeidere	Gj.sn. time- fortj. i alt	Av dette bet. for bev.h.d.	Arbeidde timer på		
					dag- arbeid	natt- arbeid	helge- dags- arbeid
	1000 t	Timer	Kr.	Kr.	Pst.	Pst.	Pst.
Felles- og stuer- kontorer	1 059	39,5	9,51	0,10	80,9	14,1	5,0
Felleskontorer	690	41,6	9,36	0,08	81,6	13,6	4,8
Arendal losse- og lastekontor	13	25,9	10,39	0,25	76,6	9,6	13,8
Bodø losse- og lastekontor	37	39,0	8,50	0,16	57,9	25,8	16,3
Oslo losse- og lastekontor	428	44,2	9,21		86,1	12,0	1,9
Sandnes losse- og lastekontor	17	38,0	9,43	0,10	71,8	19,7	8,5
Stavanger losse- og lastekontor	78	38,8	9,21	0,17	70,5	18,7	10,8
Trondheim losse- og lastekontor	117	39,3	10,17	0,26	81,8	11,8	6,4
Stuerkontorer	369	36,6	9,78	0,14	79,5	15,0	5,5
Ekspeditørenes løn- ningskontor, Tromsø..	38	28,9	9,22	0,21	43,8	30,9	25,3
Statistikkontoret for Bergens havn	177	39,9	8,81	0,06	82,4	13,7	3,9
Eksport & Import- foreningen, Drammen..	53	36,1	10,51	0,19	85,7	14,3	
A/S Fredrikstad Stuerkontor	27	27,2	11,57	0,25	80,0	14,2	5,8
Fredrikshald Stuer- kontor, Halden	20	38,9	10,59	0,22	95,1	3,4	1,5
Larvik Stuerkontor A/S	23	34,1	12,65	0,20	71,6	22,2	6,2
A/S Skiensfjordens Stuerkontor, Skien ..	31	41,5	10,62	0,20	91,5	7,0	1,5

Tabell 4. Gjennomsnittlig timefortjeneste og arbeidde timer ved felles- og stuerkontorene i året 1963. Arbeidstid pr. uke for faste arbeidere

	Ar- beidde timer i alt	Gj.sn. ar- beidde ti- mer pr. uke for faste arbeidere	Gj.sn. time- fortj. i alt	Av dette bet. for bev.h.d.	Arbeidde timer på		
					dag- arbeid	natt- arbeid	helge- dags- arbeid
	1000 t	Timer	Kr.	Kr.	Pst.	Pst.	Pst.
Felles- og stuer- kontorer	4 066	38,0	9,42	0,16	81,6	13,3	5,1
Felleskontorer	2 670	40,5	9,21	0,12	81,7	13,5	4,8
Arendal losse- og lastekontor	44	25,6	10,29	0,21	75,8	12,1	12,1
Bodø losse- og lastekontor	135	39,1	8,49	0,18	59,8	26,6	13,6
Oslo losse- og lastekontor	1 690	43,9	9,12	0,08	85,1	12,6	2,3
Sandnes losse- og lastekontor	63	37,5	9,45	0,12	78,7	12,2	9,1
Stavanger losse- og lastekontor	283	37,2	9,09	0,20	69,5	19,4	11,1
Trondheim losse- og lastekontor	455	36,3	9,69	0,19	83,9	9,6	6,5
Stuerkontorer	1 396	34,7	9,83	0,25	81,5	13,0	5,5
Ekspeditørenes løn- ningskontor, Tromsø..	138	27,5	8,83	0,24	50,9	28,0	21,1
Statistikkontoret for Bergens havn	668	35,9	9,00	0,24	83,6	11,7	4,7
Eksport & Import- foreningen, Drammen..	189	34,9	10,33	0,22	88,2	11,8	
A/S Fredrikstad Stuerkontor	117	30,1	11,82	0,29	80,1	14,6	5,3
Fredrikshald Stuer- kontor, Halden	76	36,8	10,72	0,24	95,3	2,9	1,8
Larvik Stuerkontor A/S	84	33,3	12,27	0,21	75,6	16,7	7,7
A/S Skiensfjordens Stuerkontor, Skien ..	124	42,5	10,60	0,32	90,5	7,3	2,2

Veitrafikkulykker med personskade i februar 1964

Tallene er foreløpige. De endelige tall ventes å bli litt høyere.
(Forrige melding ble offentliggjort i S.U. nr. 11, 1964)

Tabell 1. Tallet på ulykker og drepte og skadde personer

	Ulykker med personskade i alt	Personer drept eller skadd			
		I alt	Drept ¹⁾	Alvorlig skadd ²⁾	Lettere skadd
1963: Januar	327	418	22	170	226
Februar	335	415	22	190	203
1964: Januar ³⁾	304	409	34	159	216
Februar	274	368	15	164	189

1) Død innen 30 dager etter ulykken. 2) Alvorlig skade: Brudd, knusninger, alvorlige skår og flenger, indre skader og alle skader som førte til sykehusbehandling. 3) Tallene er rettet.

Tabell 2. Personer drept eller skadd i februar, etter trafikantgruppe

	Drept eller skadd i alt	Drept	Alvorlig skadd	Lettere skadd
Bilførere	102	4	29	69
Bilpassasjerer	124	5	51	68
Mopedførere	12	1	5	6
Motorsykel- og scooterførere ...	4	-	2	2
Passasjerer på motorsykel, scooter og moped	2	-	1	1
Sykkelførere	19	-	10	9
Sykkelpassasjerer	-	-	-	-
Akende	15	1	12	2
Fotgjengere	88	3	54	31
Andre	2	1	-	1
I alt	368	15	164	189

Tabell 3. Personer drept i januar-februar, etter trafikantgruppe og aldersgruppe

	I alt	Under 8 år	8-14 år	15-19 år	20-29 år	30-59 år	60 år og over
Bilførere	13	-	-	3	3	7	-
Bilpassasjerer	12	1	2	3	4	1	1
Mopedførere	2	-	-	-	-	1	1
Motorsykel- og scooterførere.	1	-	-	-	-	1	-
Passasjerer på motorsykel, scooter og moped	-	-	-	-	-	-	-
Sykkelførere	1	-	-	-	-	1	-
Sykkelpassasjerer	-	-	-	-	-	-	-
Akende	3	1	1	-	-	-	1
Fotgjengere	16	3	1	-	-	4	8
Andre	1	-	-	-	-	1	-
I alt	49	5	4	6	7	16	11

Forbrytelser etterforsket av politiet i 1963

Foreløpige tall fra Statistisk Sentralbyrås politistatistikk viser at politiet etterforsket 15 500 forbrytelser i 4. kvartal 1963. Det var 22 prosent flere forbrytelser enn i samme kvartal året før og det høyeste kvartalstall for etterforskede lovbrudd som noen gang er registrert.

I løpet av 1963 etterforsket politiet i alt 46 122 forbrytelser. Det var 7 prosent flere forbrytelser enn etterforsket året før.

Av forbrytelsene etterforsket i 1963 var 6 112 eller 13 prosent brukstyverier av motorkjøretøy, mens 27 441 eller 59 prosent av sakene gjaldt andre tyvsforbrytelser. Det ble etterforsket 3 747 saker om dokumentfalsk, underslag og bedrageri, 2 216 skadeverk og 1 423 forbrytelser mot den alminnelige orden og fred (innbrudd). For forbrytelser mot liv, legeme og helbred ble det etterforsket 1 978 saker, for ærekrenkelser 1 043 og for forbrytelser mot sedeligheten 908 saker.

Oppgangen i tallet på etterforskede forbrytelser gjelder de fleste hovedgrupper av lovbrudd. Tallet på saker om dokumentfalsk, underslag og bedrageri var 14 prosent høyere i 1963 enn året før. For brukstyverier av motorkjøretøy og for andre tyvsforbrytelser gikk tallet på lovbrudd opp med henholdsvis 11 og 6 prosent, mens oppgavene for forbrytelser mot den alminnelige orden og fred viser en oppgang på 10 prosent. Av sedelighetsforbrytelser, voldsforbrytelser og ærekrenkelser ble det i 1963 etterforsket omtrent like mange lovbrudd som året før.

Tabell 1. Forbrytelser etterforsket av politiet i 1961-1963 etter arten av forbrytelsene

	4. kvartal			1.- 4. kvartal		
	1961	1962	1963 ¹⁾	1961	1962	1963 ¹⁾
Forbr. mot off. myndighet ..	30	16	26	92	70	78
Forbr. mot den alm. orden og fred	362	389	504	1 300	1 292	1 423
Allmennfarlige forbrytelser.	6	4	6	38	34	42
Falsk forklaring	22	21	40	98	74	106
Falsk anklage	7	22	19	55	77	65
Pengefalsk	2	5	4	9	17	8
Dokumentfalsk	109	108	149	388	465	512
Forbr. mot sedeligheten	184	251	221	860	913	908
Forbr. m.h.t. familieforhold	13	12	6	39	45	25
Forbr. mot den personlige frihet	91	69	88	288	269	296
Forbr. mot liv, legeme og helbred	514	524	663	1 983	1 936	1 978
Ærekrenkelser	288	266	336	1 122	1 065	1 043
Underslag	400	344	450	1 573	1 241	1 345
Utpressing og ran	24	36	33	87	104	117
Bedrageri og utroskap	472	440	630	1 899	1 588	1 890
Forbr. i gjeldsforhold	8	19	21	48	66	67
Skadeverk	573	568	780	2 075	2 055	2 216
Heleri og etterfølgende bistand	74	61	87	264	252	304
Tyverier	9 821	9 502	11 385	30 830	31 257	33 553
Grove tyverier	2 636	3 219	3 662	8 358	10 770	11 014
Simple tyverier	4 568	4 247	5 350	14 809	14 423	15 699
Naskeri	233	198	221	796	632	728
Brukstyveri av motor-kjøretøy	2 384	1 838	2 152	6 867	5 482	6 112
Andre forbrytelser	39	34	52	138	170	146
I alt	13 036	12 693	15 500	43 186	42 990	46 122

1) Foreløpige tall.

Tabell 2. Forbrytelser etterforsket av politiet i 1961-1963 etter politidistrikt

	4. kvartal			1.- 4. kvartal		
	1961	1962	1963 ¹⁾	1961	1962	1963 ¹⁾
Halden	24	28	164	194	248	334
Sarpsborg	114	89	84	325	430	334
Fredrikstad	191	166	279	635	516	830
Moss	59	83	139	224	219	333
Follo	130	215	207	584	602	565
Asker og Bærum	735	360	574	1 430	1 454	1 670
Romerike	592	460	446	1 374	1 247	1 582
Oslo	4 897	4 818	5 165	16 454	16 417	16 529
Hamar	70	66	111	327	311	248
Kongsvinger	29	73	77	155	202	167
Østerdal	102	67	120	240	234	249
Gudbrandsdal	56	91	166	216	216	323
Vest-Oppland	76	49	169	313	210	331
Ringerike	111	133	156	373	406	412
Drammen	244	248	375	833	836	1 265
Kongsberg	177	173	176	370	494	460
Nord-Jarlsberg	229	133	118	637	539	570
Tønsberg	233	314	300	641	812	749
Sandefjord	240	277	207	523	501	323
Larvik	39	79	194	179	174	396
Kragerø	9	26	20	35	56	69
Skien	149	119	118	438	416	441
Telemark	194	161	287	586	576	677
Notodden	41	120	47	138	246	206
Rjukan	17	24	27	58	48	58
Arendal	63	68	83	226	227	259
Kristiansand S	143	138	484	641	690	1 223
Vest-Agder	41	45	78	210	163	234
Sandnes	190	-	-	341	107	-
Stavanger	237	387	404	1 016	1 139	1 407
Haugesund	126	123	124	361	358	423
Rogaland	198	120	194	907	576	538
Hardanger	24	22	41	114	111	123
Hordaland	256	309	338	900	928	1 024
Bergen	943	927	1 119	3 902	3 329	3 764
Sogn	4	21	41	57	86	121
Fjordane	30	42	51	123	132	141
Sunnmøre	199	152	297	609	815	695
Romsdal	27	24	38	99	109	96
Nordmøre	84	105	87	378	415	302
Trondheim og Strinda ...	452	462	601	1 606	1 465	1 789
Ut-Trøndelag	181	197	241	572	735	732
Inn-Trøndelag	67	94	132	322	261	379
Namdal	51	27	53	158	135	144
Bodø	134	164	136	368	498	449
Narvik	196	154	148	486	582	387
Helgeland	162	203	380	633	773	809
Lofoten og Vesterålen ..	74	46	101	242	228	196
Senja	100	102	125	340	376	403
Troms	132	198	253	615	718	718
Vardø	28	31	33	103	91	119
Vadsø	18	16	39	70	77	108
Vest-Finnmark	101	84	123	394	302	298
Sør-Varanger	20	60	80	113	154	170
I alt	13 039	12 693	15 500	43 186	42 990	46 122

1) Foreløpige tall.

Tabell 3. Forbrytelser etterforsket av politiet i 4. kvartal 1963 etter arten av forbrytelsene og politiets avgjørelse eller innstilling.

	Påtale- begjær- ingen trukket tilbake	Ingen bestemt person mis- tenkt	Henlagt p.g.a. bevisets stilling	Henlagt p.g.a. sinns-, død el. preskr.	Gjer- nings- mannen under 14 år	Til- tale	Fore- legg	Påtale- unntatelse		Ikke tiltale av andre grunner	I alt
								Etter- strpl.	Etter barne- vernl.		
Forbr. i off.tjeneste											
Forbr. mot off myndighet	-	-	1	-	-	23	-	2	-	-	26
Forbr. mot den alm. orden og fred	9	338	56	1	17	54	-	8	20	1	504
Allmennfarlige forbr.	1	-	2	1	1	-	-	-	1	-	6
Falsk forklaring	1	-	12	-	-	18	-	3	3	3	40
Falsk anklage	-	-	3	-	-	14	1	1	-	-	19
Pengefalsk	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	4
Dokumentfalsk	8	13	25	2	4	75	2	8	11	1	149
Forbrytelser mot sedeligheten	1	35	66	2	1	82	10	7	10	7	221
Forbr. m.h.t. familieforhold	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	6
Forbrytelser mot den personlige frihet ...	39	5	34	-	-	7	-	-	-	3	88
Forbr. mot liv, legeme og helbred ...	250	50	171	5	6	96	57	5	13	10	663
Ærekrenkelser	97	22	139	-	2	4	6	1	2	63	336
Underslag	174	11	99	4	-	141	-	6	4	11	450
Utpressing og ran ...	2	16	8	-	-	6	-	-	1	-	33
Bedrageri og utroskap	176	50	157	6	3	210	-	4	2	22	630
Forbr. i gjeldsforh.	-	-	9	-	-	7	3	1	-	1	21
Skadeverk	134	408	115	9	59	35	8	1	6	5	780
Heleri og etter- følgende bistand	2	1	13	-	7	42	2	3	16	1	87
Tyverier	288	7 623	800	21	400	1 604	31	108	485	25	11 385
Grove tyverier	30	2 451	175	7	108	731	-	26	127	7	3 662
Simple tyverier ...	160	3 709	531	9	159	576	8	53	134	11	5 350
Naskeri	81	48	11	1	37	9	18	1	8	7	221
Brukstyveri av motorkjøretøy	17	1 415	83	4	96	288	5	28	216	-	2 152
Andre forbrytelser ..	4	6	24	-	1	13	2	-	-	2	52
I alt	1 188	8 581	1 736	51	501	2 433	122	158	575	155	15 500

Tabell 4. Forbrytelser etterforsket av politiet i 4. kvartal 1963 etter politidistrikt og politiets avgjørelse eller innstilling

	Påtale- begjær- ingen trukket tilbake	Ingen bestemt person mis- tenkt	Henlagt p.g.a. bevisets stilling	Henlagt p.g.a. sinnss., død el. preskr.	Gjer- nings- mannen under 14 år	Til- tale	Fore- legg	Påtale- unnlatelse		Ikke tiltale av andre grunner	I alt
								Etter strpl.	Etter barne- vern.		
Halden	8	103	21	-	3	24	3	-	2	-	164
Sarpsborg	5	51	5	-	5	12	-	1	5	-	84
Fredrikstad	-	233	9	-	3	27	2	2	3	-	279
Moss	16	78	8	-	3	31	1	-	2	-	139
Follo	3	130	27	-	3	20	2	5	10	7	207
Asker og Bærum	46	398	35	-	2	78	3	5	6	1	574
Romerike	41	224	45	-	13	98	1	5	11	8	446
Oslo	229	3740	364	6	24	633	10	33	108	18	5165
Hamar	3	85	5	-	3	10	1	1	2	1	111
Kongsvinger	5	22	1	3	1	43	2	-	-	-	77
Østerdal	9	6	89	-	3	10	-	2	-	1	120
Gudbrandsdal	13	85	15	4	8	35	-	1	4	1	166
Vest-Oppland	6	137	2	1	2	15	-	3	3	-	169
Ringerike	20	31	93	-	2	9	-	-	1	-	156
Drammen	39	168	93	1	1	39	-	3	30	1	375
Kongsberg	21	92	25	1	17	9	2	2	3	4	176
Nord-Jarlsberg	7	62	12	2	4	24	-	2	5	-	118
Tønsberg	12	165	52	1	9	49	2	8	1	1	300
Sandefjord	9	120	16	-	19	38	-	1	4	-	207
Larvik	11	49	2	1	6	104	-	-	18	3	194
Kragerø	1	3	3	-	1	6	-	1	5	-	20
Skien	7	60	8	-	13	24	-	4	2	-	118
Telemark	16	140	23	-	5	34	3	3	8	5	237
Notodden	1	35	2	-	1	6	-	-	2	-	47
Rjukan	3	13	5	-	2	2	-	-	2	-	27
Arendal	8	28	8	-	-	33	1	3	1	1	83
Kristiansand S	48	221	38	2	21	81	8	6	47	12	484
Vest-Agder	6	51	6	-	-	8	2	3	1	1	78
Stavanger	39	171	29	8	43	55	8	5	34	12	404
Haugesund	15	36	8	1	18	33	4	2	6	1	124
Rogaland	14	80	5	1	28	34	3	1	28	-	194
Hardanger	3	20	2	1	1	10	-	-	2	2	41
Hordaland	29	116	47	-	14	103	-	7	16	6	338
Bergen	173	529	127	-	77	109	3	3	80	18	1119
Sogn	8	9	11	-	1	7	2	1	2	-	41
Fjordane	6	25	7	-	1	1	1	5	3	2	51
Sunnmøre	50	121	42	1	20	43	4	2	10	4	297
Romsdal	3	9	17	-	1	4	2	-	2	-	38
Nordmøre	13	22	11	1	12	16	3	2	5	2	87
Trondheim og Strinda	46	304	38	2	23	151	4	7	24	2	601
Ut-Trøndelag	22	83	50	1	7	49	4	16	3	6	241
Inn-Trøndelag	9	68	14	1	5	26	-	1	4	4	132
Namdal	9	14	10	2	-	10	3	1	1	3	53
Bodø	17	59	15	1	10	19	6	1	7	1	136
Narvik	20	38	55	-	11	14	5	1	2	2	148
Helgeland	32	103	63	3	14	153	3	3	5	1	380
Lofoten og Vesterålen	20	28	31	-	4	9	2	-	4	3	101
Senja	8	46	22	2	3	28	1	2	7	6	125
Troms	38	76	58	4	16	25	10	2	14	10	253
Vardø	3	14	7	-	2	4	2	-	1	-	33
Vadsø	4	7	11	-	-	2	1	2	9	3	39
Vest-Finnmark	10	27	34	-	11	19	4	-	16	2	123
Sør-Varanger	4	46	10	-	5	7	4	-	4	-	80
I alt	1188	8581	1736	51	501	2433	122	158	575	155	15500

Rekruttenees høyde i 1963

Statistisk Sentralbyrås beregninger for årsklassene 1964 (sesjon i 1963) viser at middelhøyden for de 29 103 rekruttene som ble målt var 178,1 cm. For årsklassen 1963 var middelhøyden 177,8 cm.

Tilsvarende beregninger for fylkene viser at Agder-fylkene og Oslo hadde de høyeste rekruttene med gjennomsnitt på over 179 cm. Rekruttene i Finnmark hadde fortsatt den laveste middelhøyde med 173,6 cm.

Østfold	178,9 cm	Rogaland	178,0 cm
Akershus	178,6 "	Hordaland	177,8 "
Oslo	179,2 "	Bergen	178,0 "
Hedmark	177,5 "	Sogn og Fjordane	178,6 "
Oppland	177,6 "	Møre og Romsdal	178,0 "
Buskerud	178,1 "	Sør-Trøndelag	177,9 "
Vestfold	178,8 "	Nord-Trøndelag	177,8 "
Telemark	178,7 "	Nordland	177,2 "
Aust-Agder	179,4 "	Troms	175,9 "
Vest-Agder	179,1 "	Finnmark	173,5 "

Den prosentvise fordeling av rekruttene etter høyde viser forskyvningen mot høydegruppene over 175 cm. I 1920 var bare 31 prosent av rekruttene 175 cm eller mer, i 1964 var denne prosentandel økt til nærmere 72.

År	Under 160 cm	160- 164	165- 169	170- 174	175- 179	180- 184	185- 189	190- 194	195 og over
1920	2,6	9,7	24,4	32,6	21,3	7,7	1,7 ¹⁾		
1937	1,1	5,4	17,3	30,8	27,4	13,2	4,8 ¹⁾		
1951	0,5	2,7	11,2	26,1	30,5	20,5	8,5 ¹⁾		
1964	0,3	1,4	6,5	20,2	29,6	26,8	11,8	2,9	0,5

1) 185 cm og over.